

ПО 04.2 ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ З ПРАКТИКУМОМ. ЧАСТИНА 2. ОСОБИСТІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПІЛКУВАННІ РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»</i>
Спеціальність	<i>С4 «Психологія»</i>
Освітня програма	<i>Прикладна психологія</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна) / дистанційна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>6кред. ЄКТС / 180 годин лекції – 30 годин, семінарські – 30 годин, самостійна робота – 120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>МКР, екзамен</i>
Розклад занять	<i>Лекції: 1 (перший тиждень) Практичні заняття: 2 (другий тиждень) https://my.kpi.ua та https://schedule.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>https://psy.kpi.ua/vikladachi/</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/NzA5NjYwMDEyNDM4?cjc=nh5fzkz</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні» є психологічні механізми самосвідомості, ресурсної системи особистості, психологічного захисту, розвитку та формування особистості, враховуючи кризові періоди життєвого шляху особистості. Також розглядаються змінені стани свідомості та їх вплив на функціонування особистості.

Метою навчальної дисципліни є формування навичок психологічного аналізу, використання методик дослідження психічних явищ та особистісних характеристик, розвиток здатності до застосування психологічних знань в умовах професійної діяльності, а також на розвиток самопізнання і рефлексії.

Навчальна дисципліна сфокусована на вивченні основних закономірностей психічної діяльності людини, її індивідуально-типологічних особливостей, механізмів регуляції поведінки та розвитку особистості. Особливу увагу приділено дослідженню таких психологічних феноменів, як темперамент, характер, здатність, мотивація, психічний стан, самосвідомість та психологічний захист, психологія діяльності та спілкування.

Теоретичні знання доповнюються практичними навичками психологічного аналізу, діагностики та самопізнання, що сприяє глибшому розумінню закономірностей психічної діяльності, особливостей розвитку та функціонування особистості, а також механізмів її адаптації та саморегуляції в різних життєвих ситуаціях.

Система теоретичних і практичних (семінарських) занять дає можливість вирішити такі **основні завдання:**

- ознайомити здобувачів вищої освіти з базовими поняттями, принципами та законом розуміння психіки та законів її функціонування;
- сформулювати уявлення про індивідуально-психологічні особливості людини, такі як темперамент, характер, здібності, спрямованість особистості;
- розвинути навички використання психодіагностичних методик для вивчення особистості та її психічних проявів;
- сформулювати здатність аналізувати мотиваційні механізми поведінки та психологічну структуру діяльності;
- сформулювати розуміння процесів самосвідомості, психологічного захисту, ресурсного потенціалу особистості та подолання життєвих криз;
- розкрити роль спілкування та міжособистісних відносин у становленні особистості, формуванні її соціальної компетентності, здатності до ефективної взаємодії в різних соціальних контекстах;
- ознайомити і практично оволодіти найбільш поширеними методиками для психологічних досліджень;
- оцінювати власні індивідуально-психологічні особливості, мотиваційні чинники та поведінкові стратегії в різних ситуаціях, з метою забезпечення ефективної і безпечної діяльності;
- здійснювати психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії, визначати їх причини, динаміку та можливості шляхів конструктивного розвитку з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей особистості;
- використовувати знання, поглиблювати їх та розвивати критичне мислення.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми метою дисципліни є **формування** у здобувачів вищої освіти:

Загальних компетентностей:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- знати та розуміти предметну область та розуміти професійну діяльність (ЗК 2);
- здатності вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4);
- здатності бути критичним і самокритичним (ЗК 5);
- здатності приймати обґрунтовані рішення (ЗК 6);
- здатності генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 7);
- здатності до саморозвитку на основі рефлексії та саморегулювання (ЗК 14).

Фахових компетентностей:

- здатності оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1);
- здатності аналізувати вітчизняний та зарубіжний досвід розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (ФК 2);
- здатності до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (ФК 3);
- здатності самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (ФК 4);
- здатності використовувати валідний і надійний психодіагностичних інструментарій (ФК 5);
- здатності самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження (ФК 6).

Програмні результати навчання:

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання, ефективність власних дій (ПРН 1);
- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань (ПРН 2);
- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПРН 3);
- обирати та застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги (ПРН 5);

- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки (ПРН 7);
- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців (ПРН 8);
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника (ПРН 10).

Комунікація з викладачем відбувається під час навчальних занять, а також у межах двох годин консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки. Крім того, для підвищення ефективності комунікації, з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовуються цифрові платформи месенджер Telegram, classroom (див. інформаційну картку <https://psy.kpi.ua/inform-card/>)

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачу вищої освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні» вивчається одночасно із дисциплінами «Історія психології», «Методологія і методи психологічних досліджень», «Експериментальна психологія», «Психологія конфлікту» та ін.

«Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні» є фундаментальною дисципліною, на базі якої здобувачі вищої освіти формують глибоке розуміння основних психологічних концепцій, теорії та методів дослідження психіки людини. Вона служить основою для подальшого вивчення дисципліни циклів загальної та професійної підготовки та розвитку практичних навичок у сфері психологічної діагностики, консультування та психотерапії.

Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1. Темперамент. Методики дослідження темпераменту.	10	2	2	6
Тема 2. Характер. Акцентуації характеру. Методи дослідження характеру особистості.	10	2	2	6
Тема 3. Здібності. Методи дослідження здібностей.	10	2	2	6
Тема 4. Психологія мотивації.	9	2	2	5
Тема 5. Досвід особистості. Діяльність як базова психологічна категорія.	9	2	2	5
Тема 6. Психічні стани.	10	2	2	6
Тема 7. Нерівноважні психічні стани.	10	2	2	6
Тема 8. Змінні стани свідомості.	10	2	2	6
Тема 9. Особистість як базова категорія психології.	10	2	2	6
Тема 10. Ресурсна система особистості.	10	2	2	6
Тема 11. Самосвідомість особистості.	10	2	2	6
Тема 12. Психологічний захист особистості.	10	2	2	6

Тема 13. Життєві кризи особистості.	10	2	2	6
Тема 14. Спілкування як базова психологічна категорія.	9	2	2	5
Тема 15. Група і міжособистісні відносини.	9	2	2	5
Підготовка до МКР	4	-	-	4
Підготовка до екзамену (підготовка та складання)	30	-	-	30
Всього годин	180	30	30	120

3. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1. Базова література

1. Варій М. Психологія. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 288 с. URL: http://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_425.pdf
2. Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія: Практикум. Навч. посіб. Київ. Вид-во «Каравелла». 2023 р. **Друковане видання з фонду бібліотеки КПП**: <https://discovery.kpi.ua/Record/000617532>
3. Долинська Л. В., Скрипченко О. В., Огороднійчук З. В. Загальна психологія. Київ: вид-во «Каравелла», 2023. 464 с.
4. Загальна психологія: навчальний посібник / Богдановський, І. В. Та ін. Ірпінь: УДФСУ. 2020. 553 с. **Друковане видання з фонду бібліотеки КПП**: <https://discovery.kpi.ua/Record/000616637#description>
5. Зелінська Т. М., Михайлова І. В. Практикум з загальної психології. Київ: вид-во «Каравелла», 2023. 272 с.

4.2. Допоміжна література:

1. Волянчук Н.Ю., Ложкін Г.В., Осьодло В.І. Психоаналіз про природу людини і соціальне насильство // Від Вебера до Валерстайна: історична соціологія держав та світ-систем : Матеріали Х Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 9–10 червня 2022 р.) / Укладачі П. В. Федорченко-Кутуєв, О. Л. Якубін, О. М. Казьмірова та ін. Університетська книга, 2022. С. 171-173.
2. Волянчук Н.Ю., Ложкін Г.В. Подолання труднощів та складних ситуацій крізь призму категорії переживання. *Українська психологія. XXI століття. Початок*. (Дні української психології в Берліні): матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю 27-28 квітня 2023 року: 36. матеріалів // За ред. В.Г. Панка. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. С. 371-374.
3. Волянчук Н.Ю., Ложкін Г.В. Ресурси збереження психологічного здоров'я особистості. *Психологічне здоров'я особистості в контексті процесів глобалізації: методологія дослідження, реалії та перспективи*, 29 березня 2024 року: Мат. II Міжнар. наук.-практ. конференції / за наук. ред. І. В. Данилюка, Г. К. Юрчинської, Н. І. Погорільської, Б. Б. Іваненко. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2024. С. 66-68.
4. Волянчук Н.Ю., Ложкін Г.В., Фомич М.В. Психологічна детермінація помилкових дій суб'єкта діяльності. *Габітус*. № 59., 2024, С.219-224. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.59.38>
5. Життєвий світ і психологічна безпека людини в умовах соціальних змін. Реферативний опис роботи. /Слюсаревський М.М., Найдьонова Л.А., Титаренко Т.М., Кочубейник О.М., Лазоренко Б.П. Київ : Талком, 2020. 318 с. URL: <https://ispp.org.ua/2020/11/17/monografiya-zhittye...>
6. Засека Л. В., Пастрик Т. В. Основи психології та міжособове спілкування: навч. посіб. для студентів ВНЗ. 2-е вид. Київ: ВСВ «Медицина», 2018. 216 с.
7. Курова А.В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА» / А.В. Курова. Одеса: Фенікс, 2020. 79 с.
8. Москалець В. Психологія особистості. Підручник. Київ : Ліра-К, 2021. 564 с.
9. Мясоїд П. Курс загальної психології. Київ : Алерта, 2021. 496 с.
10. Нежинська О. О., Хілько С. О. Емпіричне дослідження психологічних особливостей самоактуалізації особистості зрілого віку. *Збірник наукових праць Вчені записки Університету*

«КРОК». Київ : Університет «КРОК», 2023. № 1 (69). 2023. С. 213-222. DOI:10.31732/2663-2209-2022-69-213-222.

11. Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 9 грудня 2022 р., м. Київ. Львів-Торунь: LihaPres, 2022. 152 с. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/181/3362/7771-1>.

12. Психологія наукової діяльності : [Монографія] / Н. Ю. Волянчук, Г. В. Ложкін, А. Б. Колосов, Б. В. Андрій - цев. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського; Центр ДЗК, 2020. 352 с.

13. Хілько С. О. Дослідження впливу рефлексії на формування толерантності до невизначеності у майбутніх психологів. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць НАПН України ДЗВО «Університет менедж. освіти»*. Київ: Юстон, 2019. Вип. 10(39). С. 97-119. (Серія «Соціальні та поведінкові науки»). DOI <https://doi.org/10.32405/2522-9931/2522-9958-97119>

14. Хілько С.О. Вплив толерантності та інтолерантності до невизначеності на самоактуалізацію особистості: емпіричний вимір. *Габітус*. 2024. Вип. 59. С. 190-195. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.59.32>

15. Штепа О. Ресурсна насиченість особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2020. № (47). С. 231–252. URL: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2020-47.231-252>

Електронні ресурси:

1. By Ap Dijksterhuis. The Unconscious. <http://noba.to/46hrvmab>
2. By Ayelet Fishbach and Maferima Touré-Tillery. Motives and Goals. <http://noba.to/6acvnd85>
3. By Edward Diener. Happiness: The Science of Subjective Well-Being. <http://noba.to/qnw7g32t>
4. By M. Brent Donnellan. Personality Stability and Change. <http://noba.to/sjvtxbwd>
5. By Robert Biswas-Diener and Jake Teeny. States of Consciousness. <http://noba.to/xj2cbhek>
6. Tori Kearns. General Psychology: An Introduction 3rd Edition. 2024. 618 p. <http://noba.to/x2mfayju>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	Тема 1. Темперамент. Методики дослідження темпераменту. Поняття про темперамент. Історія розвитку та становлення вчення про темперамент. Фізіологічні основи та типи темпераменту. Характеристика основних типів нервової системи. Структура темпераменту: загальна психічна активність, моторика, емоційність. Вплив темпераменту на процес формування особистості. Врахування типу темпераменту дітей у навчально-виховній роботі. Вплив темпераменту на індивідуальний стиль діяльності людини. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризуйте властивості нервової системи (сила, врівноваженість, рухливість). 2. Розкрийте сутність і зміст темпераменту людини. 3. Охарактеризуйте поведінку людини з холеричним типом темпераменту. 4. Охарактеризуйте сангвінічний тип темпераменту людини. 5. Охарактеризуйте флегматичний тип темпераменту людини. 6. Охарактеризуйте меланхолічний тип темпераменту людини. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
2	Тема 2. Характер. Акцентуації характеру. Структурний та функціональний підхід до трактування характеру. Структура характеру. Риси характеру. Детермінанти характеру. Формування характеру. Визначення поняття «акцентуація характеру». Класифікаційна схема типів акцентуованих особистостей. за К. Леонгардом. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Розкрийте сутність характеру людини. 2. Розкрийте структуру характеру особистості. 3. Що таке риса характеру? 4. Яким чином виявляються особливості типового характеру? 5. Що становить собою акцентуація характеру? 6. У чому виявляються акцентуації характеру? 7. Які найбільш характерні вияви акцентуацій? 8. Які основні типи акцентуації характеру? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
3	Тема 3. Здібності. Методи дослідження здібностей. Сутність здібностей. Задатки, схильності. Загальні та спеціальні здібності. Структура, види та рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант, геніальність. Загальне уявлення про розвиток здібностей. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Механізми формування загальних здібностей. 2. Механізми формування спеціальних здібностей. 3. Механізми формування професійних здібностей. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
4	Тема 4. Психологія мотивації. Проблема виокремлення базової мотивації і механізми її трансформації. Загальне уявлення про ситуативну мотивацію в школі К. Левіна. Види мотивів. Ієрархія та зміна мотивів. Зовнішня та внутрішня мотивація. Рівень домагань і мотивація досягнення. Вплив мотивів на продуктивність діяльності. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Що таке мотив?

	2. Що становить собою мотивація? 3. Яке значення мають різні мотиви для активності особистості? 4. Від чого залежить рівень домагань особистості? 5. Що становлять собою переконання? 6. У чому виявляється установка особистості? 7. У чому відмінність між зовнішньою і внутрішньою мотивацією? 8. Як зовнішня мотивація впливає на внутрішню? 9. У чому полягає відмінність між мотивацією і мотивуванням? 10. Яка залежність між актуальною мотивацією, мотивами і стійкими факторами? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
5	Тема 5. Досвід особистості. Діяльність як базова психологічна категорія. Досвід особистості. Психологічний зміст категорії «діяльність». Загально-психологічні властивості діяльності. Експліцитний та імпліцитний аналіз діяльності. Види діяльності. Психологічна структура діяльності. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Яке місце у розвитку особистості займає досвід? 2. Яке значення має досвід для ефективної життєдіяльності людини? 3. Визначення поняття «діяльність». 4. Розкрийте основні види діяльності людини. 5. Які рухи використовують у діяльності? 6. Що таке операція? 7. Що таке предметні дії? 8. Що таке розумові дії? 9. Проаналізуйте мотиви діяльності, функцію передбачення (антиципації) процесу досягнення результату, способи, засоби та умови реалізації мети діяльності. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
6	Тема 6. Психічні стани. Сутність психічних станів. Класифікація психічних станів. Фізіологічні основи і зовнішні вияви психічних станів. Особливості психічних станів. Психічні стани особистості в різних ситуаціях життєдіяльності. Управління психічними станами. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Що розуміють під психічним станом людини? 2. Як психічний стан пов'язаний із психічними процесами і властивостями особистості? 3. Яким чином класифікують психічні стани? 4. Які особливості психічних станів? 5. Що є фізіологічною основою психічного стану? 6. Яким чином психічний стан впливає на поведінку особистості? 7. Яким чином певний психічний стан виявляється за зовнішніми ознаками? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
7	Тема 7. Нерівноважні психічні стани. Феноменологія нестійких станів. Особливості виникнення, зворотність і незворотність. Виявлення та групування основних типів психічних станів зниженої активності. Біопсихічні та психофізичні маркери психічних станів підвищеної мобілізації. Індивідуальні особливості. Проблема подолання важких станів крізь призму категорії «переживання». Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризуйте основні типи психічних станів зниженої активності. 2. Охарактеризуйте біопсихічні та психофізичні маркери психічних станів підвищеної мобілізації. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
8	Тема 8. Змінні стани свідомості. Характеристика рівнів активності свідомості. Сон, сновидіння. Трансові стани

	свідомості. Галюцінаторні та хворобливі стани свідомості. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Назвіть три основні стани свідомості. 2. Перерахуйте основні етапи формування свідомості в процесі людського життя. 3. Назвіть основні види трансових станів свідомості. 4. Розкрийте принципи і психологічні механізми медитації як зміненого стану свідомості. 5. Охарактеризуйте хворобливі стани свідомості. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
9	Тема 9. Особистість як базова категорія психології. Поняття про особистість. Теорії особистості. Динамічна функціональна структура особистості.. Поняття спрямованості особистості та її роль у структурі особистості. Потреби: біологічні, соціальні, духовні. Основні форми прояву спрямованості. Види спрямованості особистості. Розвиток особистості. Підходи та теорії розвитку особистості. Гармонійний та дисгармонійний розвиток особистості. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Дайте визначення поняттям «особистість», «індивід», «індивідуальність», «суб'єкт». 2. Розкрийте основні напрями дослідження людини. 3. У чому полягає проблема співвідношення біологічного і соціального в структурі особистості людини? 4. Назвіть підструктури психологічної структури особистості. 5. Назвіть сучасні теорії особистості. 6. Охарактеризуйте основні форму прояву спрямованості. 7. У чому виявляється гармонійний розвиток особистості? 8. У чому виявляється дисгармонійний розвиток особистості? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
10	Тема 10. Ресурсна система особистості. Категоризація ресурсів у психологічній науці. Класифікація ресурсів. Матеріальні, нематеріальні та психологічні ресурси. Система регуляторних механізмів як ресурс особистості. Особистісні конструкти: життєстійкість, локус контролю, самооцінка, оптимізм та толерантність до невизначеності та їх роль у ресурсній системі особистості. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Що таке «ресурс» і як його трактують у психології. 2. Опишіть основні види ресурсів людини. 3. Що входить у групу «зовнішні ресурси» особистості? 4. Охарактеризуйте складові психологічного ресурсу особистості. 5. Детермінанти, що виснажують ресурсну систему особистості. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
11	Тема 11. Самосвідомість особистості. Визначення самосвідомості. Критерії самосвідомості. Рівні розвитку самосвідомості. «Я-концепція». Самоставлення. Самооцінка. Рефлексія як психологічний механізм розвитку самосвідомості. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. У чому виявляється самосвідомість особистості? 2. Які структурні елементи свідомості? 3. Яка структура самосвідомості людини? 4. У чому виявляється самооцінка особистості? 5. Розкрийте сутність «Я – концепції». 6. Що таке рефлексія? 7. Яким чином відбувається розвиток самосвідомості людини? 8. У чому виявляється адекватна самооцінка особистості?

	9. У чому виявляється неадекватна самооцінка особистості? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
12.	Тема 12. Психологічний захист особистості. Загальне уявлення про «психологічний захист» і його функції. Різновиди психологічного захисту та їхня характеристика. Особливості психологічного захисту в дітей. Використання захисту в життєдіяльності. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. У чому сутність психологічного захисту? 2. Які погляди вчених на сутність психологічного захисту? 3. Які є різновиди психологічного захисту? 4. Охарактеризуйте кожну форму психологічного захисту особистості. 5. Яка структура психологічного захисту? 6. Що впливає на формування механізму психологічного захисту? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
13	Тема 13. Життєві кризи особистості. Розуміння криз особистості у психології. Типи криз особистості. Травматичні кризи. Криза цілісності. Криза втрати. Ситуаційна криза. Криза становлення. Кризи розвитку та кризи життя. Ставлення до кризи та її подолання. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Наведіть приклади нормальної та аномальної криз. Покажіть їхню специфіку, знайдіть спільні ознаки. 2. Спробуйте проаналізувати, використовуючи власний життєвий досвід, умови поглиблення кризового стану та індивідуальні стратегії розв'язання кризи. 3. Знайдіть взаємозв'язок між показниками кризи та відомими Вам типами особистості. 4. Чи є відповідність між типовим ставленням до кризи та стратегією її подолання? Якщо є, то як Ви можете пояснити? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
14	Тема 14. Спілкування. Поняття спілкування. Структура спілкування: комунікативна, інтерактивна та перцептивна сторони спілкування. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна. Різновиди спілкування. Суть та особливості спілкування вперше. Суть та особливості тривалого спілкування. Особливості рефлексивного та не рефлексивного слухання. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Визначити основні функції спілкування. 2. Охарактеризувати невербальні засоби комунікації. 3. Проаналізувати види спілкування. 4. Навести приклади засобів, які сприяють подоланню бар'єрів спілкування. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
15	Тема 15. Група і міжособистісні відносини. Група. Класифікація груп та їх основні характеристики. Рівні розвитку групи. Особистість і група. Психологічні особливості студентської групи. Роль, статус, самопочуття студента в групі. Процеси ідентифікації в студентському колективі. Міжособистісні відносини в групі. Інтимні міжособистісні відносини. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Дайте визначення поняттю «група». Охарактеризуйте це явище. 2. Навести приклади класифікації груп в психології. 3. Охарактеризувати рівні розвитку груп. 4. Проаналізуйте види відносин в групі. 5. Охарактеризувати референтність як визначальну умову зв'язку групи та особистості. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять. Спираючись на теоретичні знання, здобувач вищої освіти під час семінарських (практичних) занять має сформулювати глибше розуміння психологічних закономірностей, розвинути аналітичне мислення та сформулювати практичні навички, необхідні для подальшої професійної діяльності, що забезпечить:

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;
- здатність здійснювати аналіз психологічних феноменів на прикладах реального життя;
- здатність самостійно обирати й застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій для психологічного дослідження;
- здатність аналізувати й оцінювати достовірність одержаних результатів психологічних досліджень, формулювати на їх основі аргументовані висновки та рекомендації;
- здатність презентувати результати власних досліджень усно і письмово, за допомогою мультимедійних засобів;
- здатність бути критичним і самокритичним.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	Тема 1. Темперамент. Методики дослідження темпераменту. 1. Поняття про темперамент. 2. Типи темпераментів. 3. Основні властивості темпераменту. 4. Фізіологічне підґрунтя темпераменту. 5. Концепції ВНД як теоретична основа методик вивчення темпераменту. Практична частина. 1. Визначення властивостей нервової системи за психомоторними показниками (тепінг-тест). 2. Дослідження типу темпераменту (2-х факторний особистісний опитувальник ЕРІ за Г. Айзенком). 3. Дослідження властивостей темпераменту. 4. Діагностика властивостей нервової системи за опитувальником Я. Стреляу; інші методики. 5. Розв'язання психологічних задач. Завдання на СРС: 1. Навести приклади представників різних типів темпераменту серед літературних героїв. 2. Дайте порівняльну характеристику типам темпераментів людини, спираючись на властивості НС людини. 3. Чим відрізняються прояви самосвідомості у флегматиків і меланхоліків? 4. Порівняйте особливості спілкування холериків і сангвініків. 5. У людини з яким типом темпераменту найважче сформувати контроль і саморегуляцію?
2	Тема 2. Характер. Акцентуації характеру. 1. Розкрийте сутність характеру людини. 2. Розкрийте структуру характеру особистості. 3. Формування характеру. Характеристика головних чинників, що впливають на формування характеру. 4. Явна акцентуація. 5. Прихована акцентуація. Практична частина. 1. Дослідження характерологічних тенденцій (Т. Лірі). 2. Методика визначення типу характеру за К. Юнгом. 2. Діагностика акцентуацій характеру (методики ПДО, МПДО). Завдання на СРС: 1. Що становлять собою позиційні компоненти характеру?

	2. Що становлять собою загальні компоненти характеру? 3. Що таке риса характеру? 4. Яким чином виявляються особливості типового характеру? Запропонуйте схему дослідження характеру. 5. Яким чином виявляються особливості акцентуацій характеру? 6. Складіть есе щодо особливостей власних акцентуацій характеру.
3	Тема 3. Здібності. Методи дослідження здібностей. 1. Загальна характеристика здібностей: структура, види та рівні розвитку здібностей. 2. Поняття про здібності та їх роль у житті. 3. Різновиди здібностей та їх характеристика. 4. Структура здібностей. Практична частина. (виконання досліджень): 1. Дослідження комунікативних та організаційних схильностей (тест-опитувальник КОС). 2. Дослідження професійних схильностей («Карта інтересів»). 3. Визначення рівня креативності особистості. Побудова психологічних профілів «Я-реальний» і «Я-ідеальний» (тест «Креативність»). 4. Виявлення своїх здібностей (тест на талант). 5. Розв'язання психологічних задач з теми семінару. Завдання на СРС: 1. Наведіть основні аргументи прихильників теорій вродженого та набутого походження здібностей. 2. Доберіть приклади з життя видатних людей (вчених, письменників, акторів, музикантів, політиків), які демонструють особливості прояву, розвитку, компенсації, взаємозв'язку здібностей.
4	Тема 4. Психологія мотивації. 1. Охарактеризуйте явище базової мотивації та розкрийте механізми її трансформації. 2. Розкрийте сутність змістовних теорій мотивації. 3. Розкрийте сутність процесуальних теорій мотивації. 4. Розкрийте сутність різних видів мотивів. 5. Розкрийте інтереси як мотиви. Практична частина. 1. Дослідження мотивації до успіху та мотивації на уникнення невдач: методика «Мотивація до успіху»/методика «Мотивація уникнення невдач» 2. Дослідження особливостей мотивації досягнення особистості та мотивації афіліації: тести «Мотивації досягнення» і «Мотивації афіліації» (А. Мехрабіана). 3. Дослідження особливостей мотивації навчання студентів у ЗВО 4. Дослідження особливостей усвідомленості різних компонентів мотиву особистості. Тест «Виявлення усвідомленості різних компонентів мотиву». Завдання на СРС: 1. Від чого залежить рівень домагань особистості? 2. У чому відмінність між зовнішньою і внутрішньою мотивацією? 3. Як зовнішня мотивація впливає на внутрішню? 4. Що виражає поняття «ієрархія мотивів»? 5. Як виявляються мотив самоствердження, мотив ідентифікації з іншою людиною і мотив влади? 6. Як впливають на поведінку і діяльність людини мотив саморозвитку, мотив досягнення, просоціальні (суспільно значущі) мотиви та мотив афіліації? 7. Охарактеризуйте особливості власної мотивації та шляхи її удосконалення
5	Тема 5. Досвід особистості. Діяльність як базова психологічна категорія. 1. Досвід особистості. 2. Психологічний зміст категорії «діяльність». 3. Загально-психологічні властивості діяльності. 4. Експліцитний та імпліцитний аналіз діяльності. 5. Види діяльності. 6. Психологічна структура діяльності.

	Практична частина. 1. Визначення нахилів особистості до вибору професії. 2. Діагностика типу поведінкової активності. 3. Розв'язання психологічних задач. Завдання на СРС: 1. Чи змінюють досвід особистості безпосередньо зовнішні обставини життя, внутрішні стресові стани? 2. Яку роль у формування досвіду особистості відіграє рівень її зрілості, автентичність, психологічне здоров'я? 3. Чи вірне твердження, що досвід особистості залежить від здатності до самопізнання, від розвинутості рефлексивних механізмів? 4. Охарактеризуйте основний зміст діяльності. 5. Як співвідносяться у діяльності процеси інтеріоризації та екстеріоризації? 6. Обґрунтуйте, чому гра не є продуктивним видом діяльності? 7. Чому навчальна діяльність є розвивальною? 8. Які потреби реалізує людина в процесі діяльності? 9. Як забезпечується контроль за виконанням діяльності? 10. Сформулюйте об'єктивні і суб'єктивні критерії оцінювання результатів діяльності. 11. Розкрийте високий рівень сформованості саморегуляції діяльності.
6	Тема 6. Психічні стани. 1. Сутність психічних станів. 2. Класифікація психічних станів. 3. Особливості психічних станів. 4. Фізіологічні основи і зовнішні вияви психічних станів. 5. Психічні стани особистості в різних ситуаціях життєдіяльності. 6. Стан страху та шляхи його подолання. Практична частина. 1. Діагностика самооцінки психічних станів (ДСПС Г. Айзенка). 2. Діагностика тривожності студентів в процесі навчальної діяльності. 3. Визначення егостанів особистості. Завдання на СРС: 1. Охарактеризуйте позитивні психічні стани особистості. 2. Охарактеризуйте негативні психічні стани особистості. 3. Що є фізіологічною основою психічного стану? 4. Яким чином психічний стан впливає на поведінку особистості? 5. Яким чином певний психічний стан виявляється за зовнішніми ознаками? 6. Яким чином виявляється стан страху? 7. Які способи боротьби із страхом?
7	Тема 7. Нерівноважні психічні стани. 1. Феноменологія нестійких станів. 2. Особливості виникнення, зворотність і незворотність психічних станів. 3. Виявлення та групування основних типів психічних станів зниженої активності. 4. Біопсихічні та психофізичні маркери психічних станів підвищеної мобілізації. 5. Індивідуальні особливості психічних станів. 6. Проблема подолання важких станів крізь призму категорії «переживання». Практична частина. 1. Дослідження адаптивних можливостей особистості з урахуванням соціально-психологічних та деяких психофізіологічних характеристик (опитувальник «Адаптивність»). 2. Дослідження схильності особистості до неадекватної поведінки. 3. Дослідження наявності депресивного стану. Завдання на СРС: 1. Чи вірне твердження, що нерівноважні психічні стани виникають як реакція на складні обставини життєдіяльності? Обґрунтуйте свою думку.

	2. Що є провідною складовою нерівноважних станів? 3. Яке значення у нормалізації нерівноважних станів відіграють нові смисли, знання новоутворення в структурі ментальності особистості? 4. Чи впливають психологічні властивості особистості на динамічні зміни нерівноважних станів? 5. Охарактеризуйте індивідуальні особливості психічних станів. 6. Охарактеризуйте проблему подолання важких станів крізь призму категорії «переживання».
8	Тема 8. Змінені стани свідомості. 1. Стани свідомості. 2. Загальна характеристика змінених станів свідомості. 3. Критерії виникнення змінених станів свідомості. 4. Характеристика рівнів активності свідомості. 5. Сон, сновидіння. 6. Трансові стани свідомості. 7. Галюцінаторні та хворобливі стани свідомості. Практична частина. I. Медитативні техніки в груповій роботі: 1. Вправа «Зустріч з собою». 2. Вправа «Про проблему з висоти». 3. Вправа «Подорож на гору». II. Практична робота із сновидіннями. Завдання на СРС: 1. Охарактеризуйте стани свідомості. 2. Дайте визначення поняття «змінений стан свідомості». 3. Назвіть критерії виникнення змінених станів свідомості. 4. Що означає безперервність свідомості? 5. Назвіть ознаки афективно-звуженої свідомості. 6. Чи є сновидіння символічною інтерпретацією реальних подій і переживань людини? Обґрунтуйте свою думку. 7. Охарактеризуйте трансові стани свідомості: гіпнотичний стан, стан медитації, стан пікових переживань. 8. В чому полягає різниця між галюцинаторними станами та ілюзіями? 9. Охарактеризуйте хворобливі стани свідомості.
9	Тема 9. Особистість як базова категорія психології. 1. Поняття про особистість. 2. Теорії особистості. 3. Динамічна функціональна структура особистості. 4. Поняття спрямованості особистості та її роль у структурі особистості. 5. Розвиток особистості. Гармонійний та дисгармонійний розвиток особистості. 6. Соціальні та біологічні умови розвитку індивіда. Практична частина. 1. Дослідження загальної готовності особистості до саморозвитку. 2. Діагностика спрямованості особистості (методика діагностики спрямованості особистості Б. Басса). 3. Дослідження рівня самоактуалізації особистості (опитувальник САМОАЛ). 4. Розв'язання психологічних задач. Завдання на СРС: 1. Дайте визначення поняттям «особистість», «індивід», «індивідуальність», «суб'єкт». 2. Розкрийте основні напрями дослідження людини. 3. У чому полягає проблема співвідношення біологічного і соціального в структурі особистості людини? 4. Чи входять до структури особистості будь-які природжені властивості людини? Обґрунтуйте відповідь. 5. Яке місце у психологічній структурі особистості посідають світогляд, ідеали, переконання?

	6. Як співвідносяться соціальне та біологічне у розвитку особистості. 7. Чи є будь-які суперечності рушійною силою розвитку особистості? 8. Що розуміється під поняттям «зміст особистості»? Як відбувається формування змісту особистості?
10	Тема 10. Ресурсна система особистості. 1. Категоризація ресурсів у психологічній науці. 2. Класифікація ресурсів. 3. Матеріальні, нематеріальні та психологічні ресурси. 4. Система регуляторних механізмів як ресурс особистості. 5. Особистісні конструкти: життєстійкість, локус контролю, самооцінка, оптимізм та толерантність до невизначеності та їх роль у ресурсній системі особистості Практична частина. I. Діагностика ресурсної системи особистості. 1. Дослідження здатності і готовності особистості активно і гнучко діяти в ситуації стресу. 2. Дослідження особистісної готовності до змін (методика «Personal change readiness survey», PCRS). II. Практична робота з ресурсною системою особистості. 1. Медитативна техніка «Мої ресурси». 2. Використання способів саморегуляції. Завдання на СРС: 1. Яким чином співвідносяться такі поняття як «психологічний потенціал особистості» і «психологічний ресурс особистості»? 2. Чи можна стверджувати, що страх, тривога, фрустрованість є ознаками стресових реакцій, що вказують на втрату ресурсів? Обґрунтуйте свою думку. 3. Що входить у групу матеріальних, нематеріальних та психологічних ресурсів особистості? 4. Охарактеризуйте систему регуляторних процесів життєдіяльності організму. Обґрунтуйте, яким чином регуляторні механізми виступають у якості ресурсу особистості. 5. Яку роль у ресурсній системі особистості відіграють життєстійкість, локус контролю, самооцінка, оптимізм та толерантність до невизначеності?
11	Тема 11. Самосвідомість особистості. 1. Самосвідомість особистості. Її структура. 2. Самосвідомість і «Я-концепція» особистості. 3. Рівні розвитку самосвідомості. 4. Поняття про самооцінку. Її функції та види. 5. Самооцінка і рівень домагань особистості. 6. Теорія «локусу контролю» Дж. Роттера. 7. Рефлексія як психологічний механізм розвитку самосвідомості. Практична частина. 1. Дослідження самооцінки особистості. 2. Дослідження загальної самооцінки. 3. Дослідження рівня домагань. 4. Дослідження суб'єктивного контролю (УСК). 5. Розв'язання психологічних задач. Завдання на СРС: 1. Що таке самосвідомість? 2. Якою є структура самосвідомості? 3. Назвіть функції самосвідомості. 4. Як проявляється самосвідомість у людини? 5. Розкрийте основні характеристики та функції «Я-концепції». 6. Охарактеризуйте психологічні механізми функціонування самооцінки. 7. Як взаємопов'язані самооцінка особистості та рівень її домагань? 8. Охарактеризуйте людину з переважанням внутрішнього локусу контролю. 9. Охарактеризуйте роль рефлексії у розвитку самосвідомості.

12	Тема 12. Психологічний захист особистості. 1. Загальне уявлення про «психологічний захист» і його функції. 2. Різновиди психологічного захисту та їх характеристика. 3. Особливості психологічного захисту в дітей. 4. Використання психологічного захисту в життєдіяльності. Практична частина. 1. Вивчення домінуючого психологічного захисту. 2. Практична робота в міні-групах щодо усвідомлення своїх захисних механізмів. Завдання на СРС: 1. Назвіть основну функцію психологічного захисту особистості. 2. Охарактеризуйте конструктивні і деструктивні механізми психологічного захисту. 3. Які захисні реакції є найтипівішими у дітей та підлітків? 4. Чи можна стверджувати, що прояви захисних механізмів у дошкільнят та молодших школярів свідчать про становлення зрілої системи психологічного захисту? Обґрунтуйте свою думку. 5. Охарактеризуйте захисні стилі реагування людини в складних життєвих ситуаціях.
13	Тема 13. Життєві кризи особистості. 1. Розуміння криз особистості у психології. 2. Типи криз особистості. 3. Травматичні кризи. 4. Криза цілісності. 5. Криза втрати. 6. Ситуаційна криза. 7. Криза становлення. 8. Кризи розвитку та кризи життя. 9. Типи ставлення до кризової ситуації та її подолання. Практична частина. 1. Дослідження рівня актуального стресу на життєві події протягом останнього року (методика визначення стресостійкості та соціальної адаптації). 2. Діагностика копінг-поведінки в стресових ситуаціях. 3. Розв'язання психологічних задач. Завдання на СРС: 1. Чи можна стверджувати, що життєва криза є переломним етапом у житті особистості? Обґрунтуйте свою думку. 2. Які типи криз особистості ви знаєте? 3. Наведіть конструктивні і деструктивні шляхи виходу з кризи. 4. Охарактеризуйте вікові та індивідуальні особливості виходу з кризи. 5. Яку роль в житті людини відіграють метастратегічні техніки життя?
14	Тема 14. Спілкування. 1. Поняття про спілкування. 2. Структура спілкування. 3. Засоби спілкування. 4. Функції спілкування. 5. Різновиди спілкування. 6. Особливості рефлексивного та не рефлексивного слухання. Практична частина. 1. Дослідження комунікативних можливостей. 2. Оцінка навичок ефективного слухання (тест «Уміння слухати»). 3. Дослідження рівня потреби у спілкуванні (тест «Потреба у спілкуванні»). 4. Розв'язання ситуацій спілкування продуктивним способом (ділова гра «Дійти згоди»). Завдання на СРС: 1. Чим зумовлюється потреба у спілкуванні між людьми? 2. Яку роль відіграє спілкування у суспільному житті? 3. У чому полягає соціальна сутність спілкування? 4. Яку роль у спілкуванні належить невербальній комунікації? 5. У чому виявляється культура невербального спілкування?

	6. Що означає комунікативна функція спілкування? 7. У чому полягає суть інтерактивного боку спілкування? 8. Яким є механізм ідентифікації при прийманні іншої людини? 9. Як відбувається стереотипізація у пізнанні людини людиною? 10. За якими принципами спілкування поділяють на різновиди? 11. Якими є умови ефективності спілкування?
15	Тема 15. Група і міжособистісні відносини. 1. Поняття групи в психології. 2. Класифікація груп та їх основні характеристики. 3. Рівні розвитку та структура груп. 4. Особистість і група. 5. Психологічні особливості студентської групи. 6. Роль, статус, самопочуття студента в групі. 7. Процеси ідентифікації в студентському колективі. 8. Міжособистісні відносини в групі. 9. Інтимні міжособистісні відносини. Практична частина. 1. Дослідження основних тенденцій поведінки людини в реальній групі (методика «Q–сортування»). 2. Визначення стилю міжособистісної взаємодії. 3. Визначення бажаної соціальної ролі в групі. Завдання на СРС: 1. Дайте визначення малої групи, назвіть її якісні ознаки. 2. Які ознаки мають групи різного ступеня організації? 3. Які рівні розвитку груп виокремлює психологія? Якому рівню розвитку відповідає Ваша група? 4. Чим визначається статус особистості в колективі? 5. Які критерії вибору референтної групи в студентському колективі? 6. Поясніть зміст понять «соціальний статус» і «соціальна роль». Які соціальні ролі виконуєте Ви? 7. У чому полягає розбіжність конформізму й сугестивності? Чим відрізняється внутрішня і зовнішня конформність? 8. Чи можуть у студентській групі, навіть високого рівня розвитку колективу виникати протиріччя? 9. Яке значення інтимних міжособистісних відносин в житті людини?

6.Самостійна робота здобувача вищої освіти

Здобувачі вищої освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті. Самостійна робота з навчальної дисципліни «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні» включає:

- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- проведення досліджень за методиками з якими знайомилися на практичних заняттях;
- оформлення протоколів дослідження з результатами і висновками.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- аналізу так критичного осмислення наукових джерел з виділенням головної думки;
- організації та планування самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- використання наукового стилю мовлення у письмових і усних відповідях;
- аналізу психологічних феноменів з реальної практики використовуючи теоретичні знання з психології;
- аналізу власних досягнень у знаннях і практичних навичках у діагностуванні та аналізу психологічних феноменів.

Види самостійної роботи здобувача освіти :

- підготовка до аудиторних занять – 86 год;
- підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;
- підготовку до екзамену – 30 год.

Загалом – 120 год.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача вищої освіти формують: робота на семінарах, вчасна здача відповідей на тестові завдання модульної контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Здобувачам вищої освіти важливо відвідувати лекції, оскільки на них висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал в обсязі, достатньому для опанування дисципліни, що дасть змогу краще підготуватись до семінарських занять і в цілому опанувати дану дисципліну. Відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно. Активна участь здобувача вищої освіти на семінарських заняттях є обов'язковою. Пропуск семінарського заняття не дає можливість отримати здобувачу вищої освіти бали у семестровий рейтинг. Разом з тим, здобувач вищої освіти, який пропустив семінарські заняття з поважної причини, і має необхідний документ, який підтверджує відсутність (наприклад довідку від лікаря), може здати підготовлену доповідь викладачу під час консультацій і отримати не більше половини максимального вагомого балу, який передбачений за участь в семінарі (тобто максимальна кількість балів складатиме не більше 3). Графік консультацій, доступний на сайті кафедри психології та педагогіки, але викладач сам призначає здобувачам вищої освіти час консультації в індивідуальному порядку.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни (силабусом), доступною з особистого кабінету здобувача вищої освіти в системі «Кампус», гугл класі або на сайті кафедри психології та педагогіки.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, пов'язаних з навчанням Бажано, щоб на семінарському занятті здобувач вищої освіти використовував підготовлені ним нотатки з питань теми заняття.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем навчальної дисципліни «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні». Тематика лекцій наведена у робочій програмі дисципліни.

На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання з предмету. На семінарських заняттях, з метою поглибленого опрацювання теоретичного матеріалу використовуються, розвитку аналітичного мислення та формування практичних навичок, використовуються різноманітні *форми і методи роботи*.

Форми роботи: тематичні лекції (логічний виклад теоретичних положень з дисципліни); лекція-бесіда (активна взаємодія між викладачем і здобувачами); лекція-візуалізація (використання презентацій, відеоматеріалів); лекція з елементами дискусії (обговорення кількох точок зору, їх аналіз); традиційний семінар (обговорення теоретичних питань за попередньо-визначеною темою); проблемний семінар (обговорення проблемних ситуацій в психології, суперечливих теорій і різних точок зору); дискусійний семінар (висловлення аргументованих думок і контраргументів щодо обговорюваних психологічних підходів, теорій, концепцій); практична робота у вигляді проведення психологічної діагностики психічних процесів, станів і властивостей; візуалізація інформації через мультимедійні презентації; моделювання ситуацій (аналіз поведінкових реакцій та емоцій в реальних життєвих або професійних ситуаціях).

Методи роботи: аналіз наукової літератури (підготовка доповідей); практична робота парами, тріадами та міні-групами; вирішення психологічних задач; тестування (використання психодіагностичних методик; спостереження; аналіз конкретних ситуацій (кейс-метод); інтерактивні методи (групові дискусії, бесіда); аналіз документальних фільмів; написання есе; дослідницький метод (формулювання проблеми і її вирішення; методи стимулювання і мотивації (вимоги, переконання, заохочення); метод «мозкового штурму».

Готуючись до семінарських занять, здобувач вищої освіти має чітко усвідомлювати зміст запитань, дати розгорнуту відповідь на них. Під час семінарських занять викладач резюмує сильні і слабкі місця у доповідях здобувачів вищої освіти, вказує на помилки, якщо такі є, дає відповіді на додаткові питання здобувачів з теми семінарського заняття.

Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти є важливим компонентом навчального процесу, що сприяє розвитку аналітичного мислення, навичок самоосвіти та відповідальності за власне навчання. Її організація передбачає системний підхід до планування, організації та виконання завдань: опрацювання лекційного матеріалу (конспект лекцій з дисципліни); підготовка до семінарських занять: самостійне опрацювання додаткової літератури до тем лекційного курсу; самостійне опрацювання питань для підготовки до занять, самоконтроль засвоєння змісту лекційного курсу; пошук додаткових джерел інформації по темі практичного заняття (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) в бібліотеках та в електронному вигляді (в мережі INTERNET); робота з базами даних (Google Scholar, Scopus, Web of Science); створення мультимедійних презентацій, з метою візуалізації доповіді під час семінару; самостійне проведення психодіагностики психічних процесів станів і властивостей особистості, оформлення протоколів дослідження, написання результатів і висновків проведеної практичної роботи; рефлексія і самоконтроль виконаної практичної роботи.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять, основна мета якого – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти для планування самостійної роботи.

Форми поточного контролю: усне опитування, виступ здобувача вищої освіти із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях, комп'ютерне, бланкове тестування тощо.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, виконання завдань.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг виконання здобувачами вищої освіти індивідуальних навчальних планів згідно графіка навчального процесу.

Семестровий контроль: **екзамен**.

PCO з дисципліни «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні», семестровий контроль з якої передбачений у вигляді екзамену, розроблено за типом PCO-2 і складається з двох складових:

- стартової – призначена для оцінювання заходів поточного контролю впродовж семестру;
 - 1) робота на семінарських (практичних) заняттях;
 - 2) складання модульної контрольної роботи;
- екзаменаційної.

Оцінювання та контрольні заходи

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться на основі рейтингової системи відповідно ПОЛОЖЕННЯ про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського.

https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2022.pdf

За встановленими в PCO критеріями та результатами заходів поточного контролю здобувачів проводиться календарний контроль, порядок проведення якого визначено у Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського. <https://osvita.kpi.ua/node/32>

Здобувач вищої освіти отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь у проведених семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої освіти.

Викладач оцінює роботу здобувача вищої освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача вищої освіти станом на 7 тиждень (за результатами роботи на 7 семінарських заняттях) і 14-й тиждень (за результатами роботи на наступних семінарських заняттях) навчання повідомляється здобувачу вищої освіти на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Модульна контрольна робота (МКР) складається з 30 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. МКР проводиться за допомогою гугл-тестів на останній (передостанній) лекції. Доступ до МКР надається здобувачам вищої освіти лише під час лекції. Перескладати МКР не можна.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання здобувач вищої освіти а визначені у положенні про PCO з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Здобувач освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача вищої освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам вищої освіти

Вивчення навчальної дисципліни «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні» передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти системи психологічних знань, основних понять за темами, ознайомлення з навчально-методичними матеріалами.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи здобувачів вищої освіти з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії).

Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись зі змістом матеріалу підручника. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач вищої освіти не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід

відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо здобувач вищої освіти не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувача вищої освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено д. психол. н., професоркою кафедри психології та педагогіки Воляннюк Н.Ю.; д. психол. н., професором кафедри психології та педагогіки Ложкіним Г. В.; к.психол.н., доцентом, завідувачем кафедри психології та педагогіки Хілько С. О..

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 14 від 14.05.2025 р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025 р.)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні» складається семестровий контроль з якої передбачений у вигляді екзамену, розроблено за типом РСО-2 і складається з двох складових:

- стартової – призначена для оцінювання заходів поточного контролю впродовж семестру;

- 1) робота на семінарських (практичних) заняттях;

- 2) складання модульної контрольної роботи;

- екзаменаційної – призначена для оцінювання окремих запитань (завдань) на екзамені.

- 3) складання екзамену (усно).

Контрольні заходи і вагові бали

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1	Відповіді на семінарських заняттях (доповідь)	40	5	8	40
2	Активна участь у обговоренні теми семінару	15	1	15	15
3	Практична частина: робота з тестами та оформлення протоколів дослідження; розв'язання психологічних задач до теми семінару	30	2	15	30
4	Модульна контрольна робота	15	(30*0,5)	1	15
	Всього				100

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру підраховується через коефіцієнт 0,5 балів.

$$RC = 40 + 15 + 30 + 15 = 100 \times 0,5 = 50 \text{ балів}$$

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських (практичних) заняттях

Ваговий бал за підготовлену доповідь **5 балів**. Максимальна кількість балів за доповіді на семінарах дорівнює 5 балів $\times$ 8 видів доповіді = 40 балів.

Ваговий бал за активну участь у обговоренні теми семінару, дорівнює 1 бал. Максимальна кількість балів за активну участь у семінарі дорівнює 15 балів.

Ваговий бал за виконання практичних завдань (проведення тестування, оформлення протоколів дослідження, розв'язання психологічних задач) дорівнює 2 бали. Максимальна кількість балів за практичні завдання дорівнює 2 бали $\times$ 15 тем семінару = 30 балів

Робота на семінарських заняттях (доповідь)

Повна відповідь (не менше 95% потрібної інформації). Здобувач вищої освіти надає повну і аргументовану відповідь, демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, висловлює власну позицію з відповідним обґрунтуванням з дискусійних питань, ефективно використовує візуальні засоби (мультимедійні презентації, відеоматеріали тощо)	5
Достатньо повна відповідь (не менше 75 % потрібної інформації). Здобувач вищої освіти надає повну аргументовану відповідь з несуттєвими неточностями, висловлюючи власну позицію допускає незначні порушення логіки, на достатньому	4

рівні використовує візуальні засоби до теми семінару	
Неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації). Здобувач вищої освіти надає неповні відповіді, допускає неточності, висловлюючи власну позицію проявляє складність в її обґрунтуванні	3
Відповідь не відповідає вимогам «задовільно» (менше 60% потрібної інформації) або відсутність відповіді; ухилення від участі у семінарському занятті	0-2 (< 60%)

Активна участь у обговоренні теми семінару

Здобувач вищої освіти бере активну участь в обговоренні теми семінару: висловлює аргументовані думки, ставить запитання, аналізує матеріал, дискутує з одногрупниками, демонструє розуміння теми	1
Здобувач вищої освіти не приймає участі в обговоренні теми семінару або його висловлювання є поверхневими, неточними, не містять аналізу чи аргументації	0

Практична частина: робота з тестами та оформлення протоколів дослідження; розв'язання психологічних задач до теми семінару

Техніка виконання дослідження та інтерпретація відповідає всім процедурним нормативам, протокол індивідуально-психологічного дослідження відповідає встановленим вимогам його оформлення, результати тестування подано в аргументованих висновках; аргументована відповідь у розв'язанні психологічних задач	2
Результати тестування подано з незначними неточностями, неповне дотримання вимог заповнення протоколів індивідуально-психологічного дослідження, порушення логіки аргументованих висновків; неповна відповідь у розв'язанні психологічних задач	1
Результати тестування подано з чисельними значними помилками, відсутність аргументованих висновків	0

2. Складання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 15 балів (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання МКР дорівнює $0,5 \text{ балів} \times 30 = 15$)):

Тестове завдання виконано правильно (кожне з 30)	0,5
Тестове завдання виконано неправильно (кожне з 30)	0

вірно виконано всі тестові завдання	30
вірно виконано більше 60% тестових завдань	18-29
вірно виконано менш 60% тестових завдань	0 (< 60%)

Заохочувальні бали – максимум 10 балів (не входять до основної шкали РСО) нараховуються за рішенням протоколу засідання кафедри за умови подачі на кафедру відповідного документу (свідчення/сертифікату тощо), який відповідає тематиці освітнього компоненту.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RC = 85 + 15 = 100 \times 0,5 = 50 \text{ балів}$$

Екзаменаційна складова шкали дорівнює 50% від **R**, а саме:

$$RE = 50 \text{ балів}$$

Таким чином рейтингова шкала навчальної дисципліни складає $R = RC + RE = 100$ балів.

Необхідною умовою допуску до екзамену є рейтинг (**Rc**) не менше 60% від **RC**, тобто 30 балів.

3. Складання екзамену: екзамен проводиться в усній формі.

Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань за тематичними розділами курсу. Ваговий бал кожного питання – 25.

Критерії екзаменаційного оцінювання:

Здобувач вищої освіти вільно оперує теоретичним матеріалом, наводить аргументовані приклади, аналізує, порівнює, робить логічні висновки, висловлює власну позицію на проблемне питання, якщо таке порушується. Відповідь повна, логічна, без значних помилок. Демонструє здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	22-25
Здобувач вищої освіти володіє основною інформацією, знає базові теоретичні положення, але демонструє недостатню глибину аналізу. Можливі незначні помилки та неточності у відповідях. Часткове володіння навичками застосування знань на практиці	19-21
Відповідь на питання достатньо поверхова та непослідовна; здобувач вищої освіти знає окремі терміни та поняття, але не може правильно їх пояснити або застосувати; наявні суттєві помилки у відповіді	15 –18
Відповідь фрагментарна, містить значну кількість помилок. Відсутнє розуміння основних теоретичних понять, немає зв'язного викладу матеріалу.	0–14 (< 60%)

Приклад:

Екзаменаційний білет № 1

1. Природна основа та соціальні впливи на формування характеру.
2. Процесуальні та результативні компоненти мотивації.

Екзаменаційний білет № 2

1. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності.
2. Система регуляторних механізмів як ресурс особистості.

Для отримання здобувачами вищої освіти відповідних оцінок (ECTS та традиційних) рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Теорії темпераменту. Фізіологічні основи та типи темпераменту.
2. Поняття про темперамент як сукупність індивідуальних проявів динаміки психічної діяльності людей.
3. Історія розвитку та становлення вчення про темперамент.
4. Характеристика чотирьох основних типів нервової системи.
5. Характеристика типів темпераменту.
6. Психологічні особливості та властивості холерика.
7. Психологічні особливості та властивості сангвініка.
8. Психологічні особливості та властивості флегматика.
9. Психологічні особливості та властивості меланхоліка.
10. Вплив темпераменту на індивідуальний стиль діяльності людини.
11. Структура характеру. Риси характеру.
12. Природна основа та соціальні впливи на формування характеру.
13. Вчинок і формування провідних рис характеру особистості.
14. Можливості зміни і корекції неадаптивних рис характеру.
15. Основні типи акцентуацій рис характеру.
16. Аналіз впливу акцентуацій на поведінку і діяльність людини.
17. Особливості формування акцентуацій.
18. Концепція акцентуованих особистостей К. Леонгарда.
19. Методики визначення акцентуацій характеру.
20. Загальні та спеціальні здібності.
21. Задатки, схильності, здібності.
22. Рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант, геніальність. Розвиток та формування, компенсація здібностей.
23. Поняття спрямованості особистості.
24. Зумовленість спрямованості особистості низкою відповідних мотивів.
25. Суб'єктивний та об'єктивний аспекти потреб.
26. Один з основних видів спрямованості: спрямованість на взаємодію.
27. Один з основних видів спрямованості: спрямованість на завдання (ділова спрямованість).
28. Один з основних видів спрямованості: на себе (особиста спрямованість).
29. Теорії мотивації.
30. Процесуальні та результативні компоненти мотивації.
31. Мотивація і мотивування та їх компоненти.
32. Полімотивованість мети.
33. Види мотивів. Ієрархія і зміна мотивів. Зовнішня і внутрішня мотивація.
34. Сутність змістовних теорій мотивації.
35. Сутність процесуальних теорій мотивації.
36. Сутність різних видів мотивів.
37. Інтереси як мотиви.
38. Активність як стан і умова існування, взаємозв'язок активності та діяльності суб'єкта.
39. Поняття про діяльність як прояв фізичної і психічної активності.
40. Соціально-психологічний аспект діяльності.
41. Діяльність як психофізіологічний процес: психічні процеси та досвід людини (знання, уміння, навички, звички).
42. Зміст і структура активності і діяльності: потреба, мотив, задача, дія (операція), результат, контроль і оцінка.
43. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності.
44. Інтеріоризація та екстеріоризація.
45. Види людської діяльності (гра, навчання, праця); їх освоєння і розвиток.
46. Поняття про особистість.
47. Теорії особистості.
48. Поняття спрямованості особистості та її роль у структурі особистості.
49. Розвиток особистості. Гармонійний та дисгармонійний розвиток особистості.
50. Сутність психічних станів. Класифікація психічних станів.

51. Особливості психічних станів.
52. Фізіологічні основи і зовнішні вияви психічних станів.
53. Психічні стани особистості в різних ситуаціях життєдіяльності.
54. Стрес: ознаки та різновиди стресу, стадії стресу, критерії стресостійкості та напрями подолання стресу.
55. Концепція ситуативної та особистісної тривожності Спілбергера.
56. Методики дослідження психічних станів.
57. Підходи і теорії розвитку особистості.
58. Гармонійний і дисгармонійний розвиток особистості. Формування змісту особистості.
59. Феноменологія нестійких станів.
60. Індивідуальні особливості психічних станів
61. . Проблема подолання важких станів крізь призму категорії «переживання».
62. Загальна характеристика змінених станів свідомості.
63. Характеристика рівнів активності свідомості.
64. Трансові стани свідомості.
65. Галюцинаторні та хворобливі стани свідомості.
66. Категоризація ресурсів особистості у психологічній науці.
67. Класифікація ресурсів особистості.
68. Система регуляторних механізмів як ресурс особистості.
69. Самосвідомість особистості. Її структура.
70. Методики дослідження самосвідомості особистості.
71. Самосвідомість і «Я-концепція» особистості.
72. Самооцінка і рівень домагань особистості.
73. Рефлексія як психологічний механізм розвитку самосвідомості.
74. Різновиди психологічного захисту особистості та їх характеристика.
75. Особливості психологічного захисту в дітей.
76. Розуміння криз особистості у психології.
77. Кризи розвитку та кризи життя.
78. Типи ставлення до кризової ситуації та її подолання.
79. Методики діагностики копінг-поведінки в стресових ситуаціях.
80. Поняття про спілкування: структура, засоби, функції.
81. Різновиди спілкування.
82. Особливості рефлексивного та не рефлексивного слухання.
83. Поняття групи в психології: класифікація та їх основні характеристики.
84. Рівні розвитку та структура груп.
85. Особистість і група.
86. Психологічні особливості студентської групи.
87. Процеси ідентифікації в студентському колективі.
88. Міжособистісні відносини в групі.
89. Інтимні міжособистісні відносини.
90. Методики дослідження міжособистісних відносин в групі.